

אחד לעזאזל - Sympathy for the Devil

הרב מואיז נבון

זוהר כרך ב (שמות) פרשת בא דף לד עמוד א (עם תרגום מתוק מדבש)
 כתיב (איוב א: ה) "והעלה עולות מספר כולם", קרבן עולה עולה לעילא לעילא ולא נתן חלק לסטרא
אחרא, דאילו נתן לו חלק [ע"י קרבן שלמים] לא היה יכול להרע לו אחר כך, וכל מה דנטל מדיליה
 [ממה שמגיע לו] נטל, ... , **כך ראוי לבני אדם לדעת את הטוב ולדעת גם את הרע ואחר כך יזהר**
להחזיר את עצמו ודא איהו רזא דמהימנותא – [זוהר סוד האמונה].

ויקרא פרק טז

(ה) **ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת** ואיל אחד לעלה: (ו) והקריב אהרן את פר
 החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו: (ז) ולקח את שני השעירים והעמיד אתם לפני יקוק פתח
 אהל מועד: (ח) ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד ליקוק וגורל אחד לעזאזל: (ט) והקריב
 אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל ליקוק ופשוהו חטאת: (י) והשעיר אשר עלה עליו הגורל
 לעזאזל יעמד חי לפני יקוק לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה: ... (כא) וסמך אהרן את שתי
 ידיו על ראש השעיר החי והתנדדה עליו את **כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל**
חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה: (כב) ונשא השעיר עליו את כל
עונותם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר: ... (לד) והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני
ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה יקוק את משה: פ

תלמוד בבלי מסכת יומא דף סז עמוד ב

תנו רבנן: עזאזל - שיהא עז וקשה, יכול בישוב - תלמוד לומר במדבר, ומנין שבצוק - תלמוד לומר
 גזרה. תניא אידך: עזאזל - קשה שבהרים, וכן הוא אומר +יחזקאל יז+ ואת אילי הארץ לקח. **תנא**
דבי רבי ישמעאל: עזאזל - שמכפר על מעשה עוזא ועזאל.

רש"י מסכת יומא דף סז עמוד ב

עוזא ועזאל - מלאכי חבלה שירדו לארץ בימי נעמה אחות תובל קין ועליהם נאמר "ויראו בני
 האלהים את בנות האדם" (בראשית ו) כלומר, **על העריות מכפר.**

גבורת ארי [רב אריה לב בן אשר, 1695-1785, ליטא] מסכת יומא דף סז עמוד ב

שמכפר על מעשה עוזא ועזאל. כלומר על גילוי עריות. וקשה לי מאי אריא גילוי עריות? הא שעיר
 המשתלח מכפר על **כל עבירות** שבתורה קלין וחמורים עשה ולא תעשה כריתות ומיתות בית דין ...

זוהר (ויקרא טו:): למדנו: כאשר נתגבר היצר הרע באדם אינו מתגבר אלא בעריות.

זוהר (בלק רז:): עם תרגום מתוק מדבש

פתח רבי שמעון ואמר "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו" (תהלים ח:ה), פסוק זה ביארו
 החבריים שהמלאכים הממונים על הנהגת העולם אמרוהו כי בשעה שעלה ברצונו של הקב"ה
 לברוא את האדם, אז קרא הקב"ה לכמה כתות של מלאכי מעלה והושיב אותם לפניו. אמר להם,
 "אני רוצה לברוא אדם." אמרו המלאכים לפניו, "ואדם ביקר בל ילין" (תהילים מט: יג) [פירוש:
 הלא האדם עתיד לחטוא לפניך ביום שיברא, ולא ילין בכבודו, לכן לא כדאי לברוא אותו]. הושיב
 הקב"ה אצבעו ושרף אותם. אחר כך הושיב כתות אחרות לפניו. אמר להם, "אני רוצה לברוא
 אדם." אמרו לפניו, "מה אנוש כי תזכרנו?" היינו: מה ענינו ותועלתו של אדם? אמר להם הקב"ה,
 "זה האדם שיהיה בצלם שלנו ושתהיה חכמתו גדולה מחמתכם." כיון שברא הקב"ה את האדם
 וחטא, ויצא עם גזר דינו, באו עז"א ועז"ל ואמרו לפניו, "יש לנו פתחון פה לפניך, הרי האדם
 שעשית חטא לפניך." אמר להם הקב"ה, "אם הייתם נמצאים ביניהם הייתם חוטאים כהם." לכן,
 מה עשה הקב"ה, הפיל אותם ממדרגה הקדושה שלהם מן השמים.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף יג עמוד ב

תנו רבנן: שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים: נוח לו לאדם שלא נברא
 יותר משנברא, והללו אומרים: נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו: נוח לו לאדם
 שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא - יפשפש במעשיו. ואמרי לה: ימשמש במעשיו.

זוהר (בראשית לו: תוספתא)

ושני מלאכים עז"א ועז"ל ... ובשעה שירדו לארץ נתלבש בהם היצר הרע שנתאוות לתאות נשים.

David Birnbaum, "God and Evil", p.94

With the creation of potential for good, which is required for man to be able to reach his spiritual potential,
 potential for evil indirectly, but nevertheless, inexorably [נחרצות], came into existence as a consequence.

פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק מה

אמ' סמאל לפני הב"ה רבון כל העולמים על כל אומות העולם נתת לי רשות ועל ישראל אין אתה נותן לי, אמ' לו הרי יש לך רשות עליהם ביום הכפורים אם יש להם חטא, ואם לאו אין לך רשות עליהם, לפיכך נותנין לו שוחז ביום הכפורים שלא לבטל את ישראל שלא יקריבו את קרבנם, שני גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, גורלו של הב"ה לקרבן עולה וגורלו של עזאזל שעיר חטאת, וכל עונותיהם של ישראל עליו, שני ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזירה,

רמב"ן ויקרא פרק טז פסוק ח

... ומפורש מזה בפרקי רבי אליעזר הגדול (פרק מו), ...
והנה התורה אסרה לגמרי קבלת אלהותם וכל עבודה להם, אבל צוה הקדוש ברוך הוא ביום הכפורים שנשלח שעיר במדבר לשר המושל במקומות החרב, והוא [השיער] הראוי לו מפני שהוא בעליו ומאצילות כמו יבא חורב ושממון כי הוא העילה לכוכבי החרב והדמים והמלחמות והמריבות והפצעים והמכות והפירוד והחרב, ... ואין הכונה בשעיר המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו חלילה, אבל שתהיה כונתנו לעשות רצון בוראנו שצונו כך: והמשל בזה, כמי שעשה סעודה לאדון וצוה האדון את האיש העושה הסעודה תן מנה אחת לעבדי פלוני, שאין העושה הסעודה נותן כלום לעבד ההוא ולא לכבודו יעשה עמו, רק הכל נתן לאדון והאדון נותן פרס לעבדו, ושמו זה מצותו ועשה לכבוד האדון כל אשר צוהו, ואמנם האדון לחמלתו על בעל הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו נהנין ממנה שיספר [על עושה הסעודה] בשבחו ולא בגנותו: ...

ראה סמאל שלא נמצא בהם ביום הכפורים חטא אמ' לפניו רבון כל העולמים יש לך עם אחד כמלאכי השרת שבשמים מה מלאכי ישראל אין בהם אכילה ושתייה כך ישראל אין להם אכילה ושתייה ביום הכפורים, ...

MN: The two identical goats, one "to God" and the other "to Azazel", give expression to the paradox of creation, that potential for good is "inexorably" linked with potential for evil.

פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק כב

ר' אומר: המלאכים שנפלו ממקום קדושתן מן השמים ראו את בני דורותיו של קין גלויות בשר ערוה כוחלות עיניהם כזונות וטעו אחריהם ולקחו מהן נשים, שני "ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו" ...

זוהר כרך ב (שמות) פרשת בא דף לד עמוד א (עם תרגום מתוק מדבש)

... כך ראוי לבני אדם לדעת את הטוב [ולהמשיך כולו אחר הטוב] ולדעת גם את הרע [כדי שידע איך לפרוש ממנו] ואחר כך יזהר להחזיר את עצמו [להתדבק רק בצד הטוב] - "זוה סוד האמונה".

~ השם והרע ~

אבות פרק ד: טו - רבי ינאי אומר אין בידנו לא משלות הרשעים ואף לא מיסורי הצדיקים.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף סז עמוד ב

תנו רבנן: +ויקרא יח+ את משפטי תעשו - דברים שאלמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו, ואלו הן: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, וברכת השם. ואת חקתי תשמרו - דברים שהשטן ואומות העולם משיבים עליהן, ואלו הן: אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וחליצת יבמה, וטהרת מצורע, ושעיר המשתלח. ושמא תאמר מעשה תוהו הם - תלמוד לומר +ויקרא יח+ אני ה' - אני ה' חקתי, ואין לך רשות להרהר בהן.

MN: On the holiest day of the year, we come before God with the irrational request that He forgive us of our sins. On what basis do we make such a request? On what basis would a just God grant such clemency (הנייה)? The answer is: on the basis of the irrational.

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף ט עמוד א

דאמר ר"ל: מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו [וישעיר עזים אחד לחטאת] "לה"י? אמר הקב"ה: שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח!

זוהר כרך ב (שמות) פרשת בא דף לג עמוד א - עם תרגום מתוק מדבש

ת"ח בעת צרה כשניתן חלק להסטרא אחרא לאתעסקא ביה אתפריש אחר כל מכל קטרוגים, כעין זה שעיר בר"ח, שעיר ביומא דכפורי בגין דאתעסק ביה ויעזוב את ישראל במלכיהון.

משנה מסכת יומא פרק ו

אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר. ומניין היו יודעין שהגיע שעיר למדבר? דרכיות היו עושין ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר אמר ר' יהודה והלא סימן גדול היה להם מירושלים ועד בית חדורו ג' מילין הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעין שהגיע שעיר למדבר ב' ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשליג ילבינו: